

De zienswijze van docenten Fysiotherapie ten aanzien van Positieve Gezondheid

Onderzoeksvraag:

“Wat is het draagvlak van positieve gezondheid onder docenten Fysiotherapie van de Fontys Paramedische Hogeschool?”

Inleiding

Positieve gezondheid is een concept dat is ontwikkeld naar aanleiding van de nieuwe definitie van gezondheid: ‘Gezondheid als het vermogen om je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven’ (1). Deze definitie is in 2009 ontstaan door toenemende kritiek op de oude definitie van gezondheid van de World Health Organization (2). De aanleiding van dit afstudeeronderzoek komt voort door belangstelling vanuit het werkveld fysiotherapie (3). De nieuwe definitie van gezondheid is in 2014 opgenomen in het beroepsprofiel (4). Hierdoor is het van belang dat een toekomstig fysiotherapeut al kennis heeft of opdoet omtrent positieve gezondheid (5). Deze kennis kan worden aangedragen door de opleiding. Momenteel is hier niks over bekend. Dit onderzoek richt zich op docenten fysiotherapie van de Fontys Paramedische Hogeschool. Binnen dit onderzoek wordt naar het draagvlak ten aanzien van positieve gezondheid geïnventariseerd.

Resultaten

Dit onderzoek kende 57 potentiële deelnemers.
Aan dit onderzoek hebben acht deelnemers deelgenomen (zie Tabel 1).

Methode

Design: Kwalitatief onderzoek met semigestructureerde interviews (6)
Werving: Formeel en informeel onder docenten Fysiotherapie. Docenten konden zichzelf aan de hand van de in- en exclusiecriteria uit die informatiebrief in- of excluseren.
Inclusiecriteria: Minimaal een half jaar werkzaam in docententeam A, B of C en minimaal een interactieve les per week aanbieden.
Exclusiecriteria: Momenteel niet werkzaam of tot recent minimaal zes maanden niet aanwezig geweest.
Topics: De topics mening, oordeel, houding en handelen zijn opgesteld uit de literatuur (7)
Data-analyse: De interviews zijn op chronologische volgorde getranscribeerd al volgens gefragmenteerd. De fragmenten zijn geanalyseerd, open gecodeerd en vervolgens axiaal gecodeerd. Uit de axiaal codes zijn vier thema’s tot stand gekomen.
Thema’s: Oordeel over het concept positieve gezondheid; Belang dimensies onder docenten Fysiotherapie; Positieve gezondheid binnen de opleiding Fysiotherapie; Toekomstperspectief van positieve gezondheid binnen de opleiding Fysiotherapie.

Tabel 1: Demografische gegevens				
Man	Vrouw	Leeftijd (gemiddeld)	Werkervaring FPH (gemiddeld in jaren)	Werkervaring praktijk (gemiddeld in jaren)
N=7	N=1	42	6,5	7
N= Aantal				

Thema 1:

Oordeel over het concept positieve gezondheid

- Deelnemers geven aan kennis te hebben van positieve gezondheid
- Visie van positieve gezondheid met brede en holistische kijk wordt leidend gezien
- Het spinnenwebmodel sluit het beste aan bij een chronische casus
- Positieve gezien als een goed toepasbaar en objectiverend model

“Ik vind het een mooi objectiverend instrument van datgene wat wij vaak proberen verbaal duidelijk te maken.” (D03)

“Ik denk voor de zorgverlener, voor de fysiotherapeut, heel overzichtelijk dat je toch een bepaalde structuur hebt.” (D08)

Thema 2:

Belang dimensies onder docenten Fysiotherapie

- Kwaliteit van leven een overkoepelende term en uitgangspunt
- Spirituele existentiële dimensie zowel fundamenteel als zweverig
- Lichaamsfuncties en dagelijks functioneren belangrijk binnen gezondheid
- Mentaal welbevinden belangrijk voor cognitie en emotie
- Sociaal maatschappelijk participeren persoonsafhankelijk

“Ja eigenlijk zou je kwaliteit van leven er iets boven kunnen trekken. Dat die als een soort overkoepelend parapluutje erboven hangt.” (D08)

“Spiritueel klinkt een beetje zweverig eigenlijk.” (D06)

Thema 3:

Positieve gezondheid binnen de opleiding

- Definitie van positieve gezondheid al gebruikt door de opleiding
- Verwachting docenten voorstander van positieve gezondheid
- Biopsychosociaal al binnen gedragswetenschappen en profilering
- Fysiotherapeutisch handelen voornamelijk nog biomedisch
- In het eerste jaar de zes dimensies al in een beroepsproduct
- Dimensies worden verschillend vormgegeven binnen de lessen

“Positieve gezondheid wordt gedragen door (...) de opleiding en sommige mensen zullen hier de nadruk op blijven leggen.” (D02)

“Ik denk in periode 1.1 al, gaat daar een heel beroepsproduct over. Over de zes dimensies van positieve gezondheid.” (D04)

Thema 4:

Toekomstperspectief van positieve gezondheid binnen de opleiding

- Positieve gezondheid raakvlakken met huidig onderwijs
- Positieve gezondheid mag explicieter worden benoemd
- Positieve gezondheid in meer vakken verweven
- Integratie van Gedragswetenschappen binnen Fysiotherapeutisch handelen
- Weerstand bij studenten

“Ja ik denk het wel. Ik denk dat positieve gezondheid redelijk erin zit. Misschien mag het in zoverre wellicht wat explicieter, maar impliciet zit het er eigenlijk volledig in.” (D07)

“Het is in het begin best wel wat weerstand bij studenten, waarom doen we dit eigenlijk. Die vraag komt wel redelijk veel terug [...]” (D04)

Discussie

- Het ‘spinnenwebmodel’ wordt gezien als een toepasbaar model binnen de fysiotherapie. Het is een inzichtelijk model voor visualisatie en evaluatie. Het hebben van een afkapwaarde binnen het ‘spinnenwebmodel’ blijkt te belangrijk worden geacht om vooruitgang te bepalen.
- Het gebruik van positieve gezondheid wordt voornamelijk toepasbaar bevonden op een chronische casus en niet op een acute klacht (7).
- *Kwaliteit van leven* moet niet gezien worden als dimensie van gezondheid, maar als overkoepelend, omdat gezondheid de kwaliteit van leven bepaald (8).
- *De spirituele existentiële dimensie* zou geen rol moeten spelen binnen positieve gezondheid en blijkt ook het minst belangrijk te worden gevonden (9).
- Overige vier dimensies sluiten goed aan bij het vakgebied van de fysiotherapeut, maar *Lichaamsfuncties* blijft toch de hoofdinsteek van opleiding en vakgebied.
- Overige vier dimensies worden binnen de opleiding gebruikt aan de hand van het ICF. Positieve gezondheid zou een overkoepeling of verbreding kunnen zijn van het ICF (10,11).
- Het terugkomen van de dimensies, gekoppeld aan het biopsychosociale, komt meer terug binnen de opleiding door de integratie van vakken. Toch zijn er, voor de integratie van positieve gezondheid, organisatorisch nog praktische problemen (12).

Sterke punten	Zwakke punten
➤ Bij vier van de acht interviews is een observator aanwezig geweest; ➤ Vier van de acht interviews zijn gecodeerd door een tweede codeur; ➤ Verzadiging van data na zeven interviews; ➤ Iedere deelnemer binnen een week na afname interview een membercheck; ➤ Wekelijks contact met begeleider.	➤ Aanpassen van de inclusiecriteria voor het behalen van meer respons; ➤ Meerderheid interviews plaatsgevonden in de laatste week, waardoor iteratief proces niet overal heeft kunnen plaatsvinden; ➤ Merendeel van de deelnemers afkomstig uit een teamkamer wat invloed kan hebben op de resultaten.

Aanbevelingen vervolgonderzoek

- Voor een mogelijk vervolgonderzoek zijn de volgende aanbevelingen opgesteld:
- Groter bereik van het aantal deelnemers
 - Meer variatie tussen de teamkamers
 - Het betrekken van de ervaringen en wensen, t.a.v. positieve gezondheid, van studenten.

- Een tweede aanbeveling voor een mogelijk vervolgonderzoek gebaseerd op implementatie in plaats van draagvlak:
- Zijn de voortgangen gerealiseerd
 - Waar liggen de mogelijkheden voor verdere integratie van positieve gezondheid?
 - Welke belemmeringen worden ervaren bij het aanbieden van positieve gezondheid?
 - Hoe ervaren studenten het werken met positieve gezondheid?

Conclusie

- In dit onderzoek zijn de volgende conclusies tot stand gekomen
- Draagvlak:**
- Er is sprake van draagvlak onder de meerderheid van de deelnemers door hun ‘positieve’ houding, oordeel en gedrag ten aanzien van het concept positieve gezondheid
 - Meerderheid geeft aan kennis te hebben en de visie te omarmen

- Dimensies:**
- Alle deelnemers zien *kwaliteit van leven* niet als een dimensie
 - Bij de *spirituele existentiële dimensie* wordt afgevraagd of die past binnen positieve gezondheid
 - *Lichaamsfuncties* hoofdinsteek van opleiding en vakgebied

- Positieve gezondheid binnen de opleiding:**
- Meerderheid ziet positieve gezondheid graag terugkomen binnen het onderwijs
 - Verandering nodig zowel organisatorisch als op studentniveau
 - Studenten nog weerstand tegen vijf van de zes dimensies
 - Positieve gezondheid moet meteen visueel gemaakt worden voor studenten
 - Integratie van ‘gedragswetenschappen’ met ‘fysiotherapeutisch handelen’ bevorderend

Referenties

- Huber M. Naar een nieuw begrip van gezondheid: Pillers voor Positieve Gezondheid. Tijdschr voor gezondheidswetenschappen. 2013;
- WHO. Constitution of the World Health Organization. International Journal of Refugee Law. 2009.
- Boemaars C, De Bot C, Dierx J. Past positieve gezondheid binnen het vakgebied fysiotherapie? [Internet]. Fysiotherapie&Wetenschap. 2019. Available from: <https://www.fysiotherapiewetenschap.com/artikelen/9/past-positieve-gezondheid-binnen-het-vakgebied-fysiotherapie>
- De Vries C, Hagenaars L, Kiers H, Schmitt M. Beroepsprofiel Fysiotherapeut [Internet]. 2014.
- Huber M, Jung HP. Persoonsgerichte zorg is gebaat bij kennis van ziekte én van gezondheid. Bijblijven. 2015;
- Wouters E, Van Zaalén Y, Bruijning J. Praktijkgericht onderzoek in de (para)medische zorg. 2nd ed. Bussum: Uitgeverij Coutinho; 2015. 236 p.
- De Graaf L. Gedragen beleid: Een bestuurskundig onderzoek naar interactief beleid en draagvlak in de stad Utrecht. Delft: Eburon; 2007. 236 p.
- Arnoldus R, van Staa A, Walraven G. Hoe bruikbaar zijn de begrippen vitaliteit, veerkracht en positieve gezondheid voor interprofessioneel samenwerken in zorg en welzijn? Tijdschr voor gezondheidswetenschappen. 2017;
- Van Staa A, Cardol M, Van Dam A. Positieve gezondheid kritisch beschouwd. Tijdschr Positieve Psychol. 2017;
- Vree A, Kerkhofs C, Duyzings G, Fijlstra H, Van Wijnen J, Gerke-Meijnsen J, et al. Positieve gezondheid in perspectief [Internet]. Institute for Positive Health. 2018
- De Roos P. Positieve Gezondheid: een bruikbaar concept voor de fysiotherapeut [Internet]. Pro Education. 2018 [cited 2019 Mar 22]. p. 1. Available from: <https://www.proeducation.nl/Nieuws/Fysio-en-Oefentherapie/Positieve-Gezondheid-een-bruikbaar-concept-voor-de-fysiotherapeut.html>
- Van Steekelenburg E, Kersten I, Huber M. Postieve gezondheid in Nederland. Wie, wat, waarom en hoe? [Internet]. Institute for Positive Health. Amersfoort; 2016. Available from: www.positivehealth.com